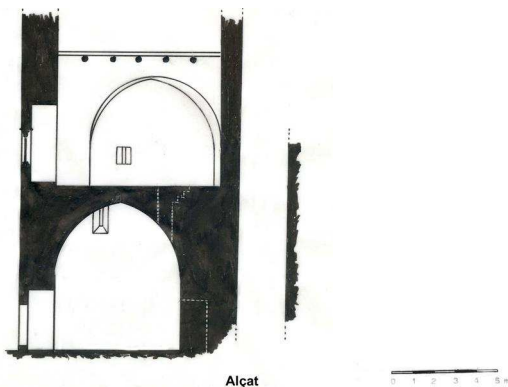

El Casal dels Molins

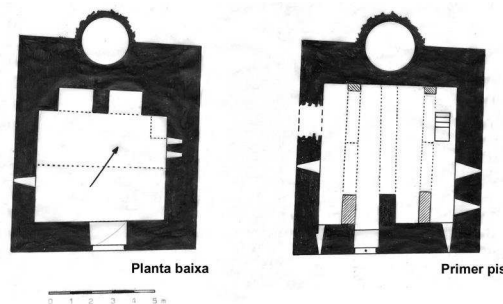
A redós del castell de Falcs, a l'altra banda de la riera, s'aixeca una casa de molins monumental que va perdurar sencera fins fa pocs anys. Dic casa de molins, perquè n'hi havia dos.

És un edifici de planta gairebé quadrada, d'uns 9 per 10 metres de costat, compost d'una planta baixa i un pis alt, al qual se n'afegí un altre en època més tardana (sembla que al segle XV). Aquest segon pis ha estat refet recentment i se li ha incorporat, a sobre, un terrat voltat de merlets, que donen a l'edifici l'aspecte d'un castell. Tot el bastiment és de bons carreus de pedra picada, edificat a principis del segle XIV, segons dades documentals.

A la planta baixa s'hi entra per un portal d'arc de mig punt, de dovelles. L'interior és cobert per una volta apuntada d'eix transversal; al fons hi ha dues fornícules per a sengles molins, els quals foren eliminats l'any 1798 per a fer-ne un de sol, segons la data que es troba inscrita en una pedra. Aquesta obra ara impossibilita veure com s'hi derivava l'aigua des del pou que hi ha al darrere. A la banda esquerra (oest) d'aquesta sala dels baixos hi ha una espitllera arran de volta, que permetia veure des de dalt i de fora estant, el que es feia a dins, als molins.

La planta superior té una fondària més gran que la dels baixos perquè el bastiment està arrambat al pendent del terreny. Té al frontís una finestra coronella bifora, ara molt malmesa, amb llinda de dos arcs de punt rodó, a l'estil de les que es feien al segle XIII. L'interior de la sala és cobert amb un embigat que descansa sobre tres arcs diaframes, semicircular el del mig i ogivals els dels costats. Al voltant de l'estança hi ha diverses espitlleres que donen a l'edifici

un cert aire de fortalesa, i al terra, foradant la volta de la sala de sota, una obertura per baixar-hi amb una escala de fusta.

L'aigua per moure els molins era conduïda des de la riera per un rec que, en alguns llocs, tenia arcades per a sostenir-lo i de les quals se'n conserven dues. Del rec, l'aigua passava a un gran dipòsit de forma més o menys triangular (d'uns 40 metres de llargada), de parets fetes amb bons carreus, la gran majoria dels quals van ser trets per construir l'habitatge modern i els merlets dels quals he parlat abans.

Consta que l'any 1310, Ramon Folc VI, vescomte de Cardona i senyor del lloc, va autoritzar al seu castlà, Bernat de Falcs, per construir el casal per al molí o molins, ensems que la resclosa, l'aqüeducte i la bassa. Sis anys després, acabada l'obra, el mateix vescomte, va reconèixer al castlà els drets que amb la construcció havia adquirit.

Anys després, el 1456, la mare de l'aleshores castlà Pere Galzeran Montserrat, menor d'edat, i els tutors d'aquest, van autoritzar al moliner Julià Sala, àlies Rovira, per fer sobre la volta del casal dels molins, una casa amb dos sostres. Això sembla explicar l'existència dels tres arcs diaframes que hi ha al pis de dalt: el del centre, de punt rodó, devia aguantar la paret que feia de carener de l'antiga teulada, mentre que els altres dos, que no lliguen amb les parets de la crugia, degueren ser fets després per aguantar el sostre del segon pis quan fou aixecat l'edifici.

Aquest casal és, doncs, una construcció ben documentada a diferència d'altres de l'època, datats només per analogia, per la qual cosa i ací m'és grat fer constar el meu reconeixement al Sr. Ernest Molins que m'ha comunicat les referides dades diplomàtiques.

Xavier Sitjes i Molins